LYHYTAIKAIS- JA TILAPÄISHOIDOLLA HYVINVOINTIA ERITYISLAPSIPERHEILLE

Lyhytaikais- ja tilapäishoidon palveluihin tulisi suhtautua ennaltaehkäisevinä palveluina, joiden myöntämisen perusteena ei tulisi olla jokin tietty diagnoosi vaan arjessa koetut haasteet ja tuen tarpeet.

Sosiaalihuoltolain 11§ mukaan sosiaalipalveluita on järjestettävä mm. tueksi jokapäiväisestä elämisestä selviytymiseen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi, lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi sekä tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi. Sosiaalihuoltolain 27b§ ja 28§ mahdollistavat edellisten lisäksi myös omaishoidon vapaiden kaltaisia virkistysvapaita.

Suomessa on lähes 150 000 erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Erityisen tuen tarve voi johtua esim. vammaisuudesta, pitkäaikaissairaudesta (somaattinen / psyykkinen) tai neuropsykiatrisesta häiriöstä. Nämä lapset tarvitsevat aikuisen hoivaa, huolenpitoa ja tukea enemmän kuin ikätoverinsa ja tämän vuoksi arki on erityislapsiperheissä hyvin kuormittavaa. Tämän lisäksi arkea kuormittavat mm. lukuisat hoito- ja tutkimustoimenpiteet, palaverit, suunnitelmat, kuntoutukset, tiedon, tukien ja palveluiden hakeminen, terapiat, sairaalajaksot ja lääkitykset.

Perheiltä vaaditaan erityisiä voimavaroja arjessa selviytymiseen ja ilman oikea-aikaisia ja tarpeenmukaisia tukitoimia perheiden hyvinvointi on vaarassa. Vanhemmat kaipaavat konkreettista tukea, joka mahdollistaisi hengähdystauon kuormittavasta arjesta esim. harrastusten tai ystävien parissa. Irtautuminen hoito- ja huolenpitovastuusta säännöllisesti joko muutamaksi tunniksi viikoittain ja/tai muutamaksi päiväksi kuukausittain tukisi vanhempien jaksamista. Tärkeä lyhytaikaishoidon muoto perheissä olisi myös lapsen yksilöllinen aamu- ja iltapäivähoito, joka tukee vanhemman työssä käymistä.

Lyhytaikais- ja tilapäishoidon palveluiden tarkoituksena on helpottaa erityistä tukea tarvitsevan lapsen vanhempien hoitovastuuta sekä tukea heidän jaksamistaan. Palvelut ovat myönnettävissä kehitysvammalain, vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain perusteella tai omaishoidon vapaiden muodossa. Esimerkiksi omaishoidon tuki mahdollistaisi säännöllisen vapaan (2-3vrk/kk) kuormittavasta arjesta, mutta sitä on myönnetty vain murto-osalle erityislasten vanhemmista.

Monelle erityislapsiperheelle tuen sekä lyhytaikais- ja tilapäishoidon saaminen on haastavaa, koska palveluviidakko on sekava ja aina ei ole selkeää mitä kautta palveluita on mahdollista saada. Monet perheet jäävät myös kokonaan ilman yhteiskunnan tukipalveluita, koska palvelujärjestelmä ei välttämättä edes tunnista perheiden erityisen tuen tarpeita ja omaishoitotilanteita.

Matalan kynnyksen palveluiden tarjoaminen perheille ehkäisisi suurella todennäköisyydellä, isompia haasteita syntymästä ja olisi sekä rahallisesti että ennen kaikkea inhimillisesti edullisempaa toimintaa kuin myöhemmässä vaiheessa kenties mukaan tulevat raskaat ja kalliit korjaavat palvelut (esim. lastensuojelun palvelut).

Yhteystiedot
Merja Riikonen ja Hanna-Kaisa Mäkynen, Lakeuden Omaishoitajat ry, Meidän erityinen perhe -hanke
Minnamaria Salminen, Oulun seudun Omaishoitajat ry
Kati Partti, Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry
Elina Kontu, Tampereen yliopisto, Autismikirjon ja kehitysvammapsykologian professori